

PŘEDMLUVA

Zkoumám systém buržoazní ekonomie v tomto pořadí: *kapitál, pozemkové vlastnictví, námezdní práce; stát, zahraniční obchod, světový trh*. Pod prvními třemi rubrikami zkoumám ekonomické životní podmínky tří velkých tříd, z nichž se skládá moderní buržoazní společnost; souvislost dalších tří rubrik je zřejmá. První oddíl první knihy, pojednávající o kapitálu, má tyto kapitoly: 1. zboží, 2. peníze čili prostý oběh, 3. kapitál všeobecně. První dvě kapitoly tvoří obsah tohoto sešitu. Celý materiál leží přede mnou ve formě monografií, které byly napsány s dlouhými přestávkami v různých obdobích nikoli pro tisk, nýbrž abych si věc sám ujasnil, a jejichž souvislé zpracování podle vytčeného plánu bude záviset na vnějších okolnostech.

Všeobecný úvod², který jsem nastínil, neuveřejňuji, protože jsem po důkladném uvážení usoudil, že jakékoli předjímání výsledků, které mají být teprve dokázány, působí rušivě a že čtenář, který mě vůbec chce sledovat, se musí rozhodnout stoupat od jednotlivého k obecnému. Zato by snad bylo vhodné, kdybych se tu trochu zmínil o průběhu svých politickoekonomických studií.

Mým studijním oborem byla právní věda, kterou jsem se však zabýval jen jako podřadnou disciplínou vedle filosofie a historie. V letech 1842—1843 jako redaktor „Rheinische Zeitung“³ jsem se poprvé octl v rozpacích, když jsem se musel také vyslovovat o takzvaných materiálních zájmech. Jednání porýnského zemského sněmu o krádeži dříví a parcelaci pozemkového majetku, úřední

polemika o situaci moselských rolníků, kterou zahájil s „Rheinische Zeitung“ pan von Schaper, tehdy vrchní president Porýnské provincie, konečně debaty o svobodě obchodu a ochranných clech daly první popudy k tomu, abych se zabýval ekonomickými otázkami.⁴ Na druhé straně se v oné době, kdy dobrá vůle „jít dále“ mnohonásobně vyvažovala věcné znalosti, ozvaly v „Rheinische Zeitung“ ohlasy francouzského socialismu a komunismu, slabě filosoficky zbarvené. Vyslovil jsem se proti tomuto bídilství, ale zároveň jsem ve sporu s „Allgemeine Augsburger Zeitung“⁵ bez okolků přiznal, že moje dosavadní studia mi nedovolují odvážit se nějakého samostatného úsudku o obsahu francouzských směrů. Tím ochotněji jsem využil iluze vydavatelů „Rheinische Zeitung“, kteří doufali, že umírněnějším chováním listu dosáhnou zrušení ortelu smrti nad ním vyneseno, k tomu, abych se uchýlil z veřejného jeviště do studovny.

První prací podniknutou k vyřešení pochyb, které se na mne hrnuly, byla kritická revize Hegelovy filosofie práva; úvod k této práci vyšel v „Deutsch-Französische Jahrbücher“ vydávaných roku 1844 v Paříži.⁶ Moje zkoumání vyústilo v závěr, že právní vztahy, stejně jako formy státu, není možno pochopit ani z nich samých, ani z tzv. všeobecného vývoje lidského ducha, nýbrž naopak, že tkví svými kořeny v materiálních životních poměrech, jejichž souhrn nazval Hegel, po příkladu Angličanů a Francouzů 18. století, „občanskou společností“, že však anatomii občanské společnosti je nutno hledat v politické ekonomii. Ve studiu politické ekonomie zahájeném v Paříži jsem pokračoval v Bruselu, kam jsem se odebral po vypovědacím rozkazu pana Guizota. Celkový výsledek, k němuž jsem dospěl a který, když už ho bylo dosaženo, mi pak byl při studiích vodítkem, se dá stručně formulovat takto: Ve společenské výrobě svého života vstupují lidé do určitých, nutných, na své vůli nezávislých vztahů, výrobních vztahů, které odpovídají určitému vývojovému stupni jejich materiálních výrobních sil. Souhrn všech těchto výrobních vztahů tvoří ekonomickou strukturu společnosti, reálnou základnu, na níž se zvedá právní a politická nadstavba a které odpovídají určité formy společenského vědomí. Způsob výroby materiálního života podmiňuje sociální, politický a duchovní

životní proces vůbec. Bytí lidí není určováno jejich vědomím, nýbrž naopak, jejich vědomí je určováno jejich společenským bytím. Na jistém stupni svého vývoje se materiální výrobní síly společnosti dostávají do rozporu s existujícími výrobními vztahy nebo — což je jen právní výraz toho — s vlastnickými vztahy, uvnitř nichž se dosud pohybovaly. Z forem vývoje výrobních sil se tyto vztahy proměňují v jejich pouta. Nastává pak epocha sociální revoluce. Se změnou ekonomické základny dochází pomaleji nebo rychleji k převratu celé ohromné nadstavby. Při zkoumání takových převratů musíme vždy rozlišovat mezi materiálním převratem v ekonomických výrobních podmínkách, který se dá přírodovědecky přesně zjistit, a mezi právními, politickými, náboženskými, uměleckými nebo filosofickými, zkrátka ideologickými formami, v nichž si lidé tento konflikt uvědomují a vybojuvávají ho. Jako neposuzujeme individuuum podle toho, co si samo o sobě myslí, právě tak nemůžeme takovou epochu převratu posuzovat podle jejího vědomí, nýbrž naopak, toto vědomí musíme vysvětlovat z rozporů materiálního života, z existujícího konfliktu mezi společenskými výrobními silami a výrobními vztahy. Společenská formace nikdy nezaniká dříve, než se rozvinuly všechny výrobní síly, jimž poskytuje dost prostoru, a nové, vyšší výrobní vztahy nikdy nenastupují dříve, než se materiální podmínky jejich existence vylíhly v lůně staré společnosti samé. Proto si lidstvo ukládá vždy jen takové úkoly, které může řešit, neboť při přesnějším zkoumání se vždycky ukáže, že úkol sám vzniká jen tam, kde jsou materiální podmínky k jeho řešení už dány nebo kde jsou alespoň v procesu vznikání. V hrubých obrysech je možno označit asijský, antický, feudální a moderní buržoazní výrobní způsob za progresivní epochy ekonomické společenské formace. Buržoazní výrobní vztahy jsou poslední antagonistická forma společenského výrobního procesu, antagonistická nikoli ve smyslu individuálního antagonismu, nýbrž ve smyslu antagonismu vyrůstajícího ze společenských životních podmínek individuů; avšak výrobní síly vyvíjející se v lůně buržoazní společnosti vytvářejí zároveň materiální podmínky k řešení tohoto antagonismu. Touto společenskou formací tedy končí předhistorie lidské společnosti.

Bedřich Engels, s nímž jsem si od vyjití jeho geniálního nástinu

kritiky ekonomických kategorií⁷ (v „Deutsch-Französische Jahrbücher“) neustále písemně vyměňoval myšlenky, dospěl jinou cestou (srovnej jeho „Postavení dělnické třídy v Anglii“⁸) k témuž výsledku jako já. A když se na jaře roku 1845 také usadil v Bruselu, rozhodli jsme se společně vypracovat své názory v protikladu k ideologickému pojetí německé filosofie, fakticky zúčtovat se svým dřívějším filosofickým svědomím. Úmysl byl proveden ve formě kritiky pohegelovské filosofie. Rukopis, dva objemné osmerkové svazky⁹, byl už dávno odeslán do Vestfálska, kde měl být vydán, když jsme dostali zprávu, že změnéné okolnosti nedovolují, aby byl vytištěn. Přenechali jsme rukopis hlodavé kritice myši tím ochotněji, že jsme dosáhli svého hlavního cíle — ujasnili jsme si věci pro sebe. Z roztroušených prací, v nichž jsme tehdy po té neb oné stránce předkládali veřejnosti své názory, uvedu jen „Manifest Komunistické strany“, který jsme napsali společně s Engelsem, a mou „Řeč o svobodě obchodu“¹⁰. Rozhodující body našeho názoru byly poprvé vědecky nastíněny, byť jen polemickou formou, v mém spise „Bída filosofie“¹¹, vydaném roku 1847 a namířeném proti Proudthonovi. Tisk německy psaného pojednání o „Námezdní práci“¹², v němž jsem shrnul své přednášky na toto téma v bruselském Německém dělnickém spolku¹³, byl přerušen únorovou revolucí a mým násilným vypovězením z Belgie, ke kterému došlo v souvislosti s touto revolucí.

Vydávání „Neue Rheinische Zeitung“¹⁴ v letech 1848 a 1849 a pozdější události přerušily moje ekonomická studia a mohl jsem se do nich znovu pustit teprve roku 1850 v Londýně. Obrovský materiál k dějinám politické ekonomie, nashromážděný v Britském museu, výhodné stanoviště, které skýtá Londýn pro pozorování buržoazní společnosti, konečně nové vývojové stádium, do něhož, jak se zdálo, vstoupila tato společnost objevením kalifornského a australského zlata, mě přiměly, abych začal úplně od začátku a kriticky se propracoval novou látkou. Tato studia vedla zčásti sama sebou do zdánlivě zcela odlehlých disciplín, u nichž jsem se musel krátce či déle pozastavit. Čas, který jsem měl k dispozici, mi však zkracovala zejména naléhavá nutnost výdělečné činnosti. Moje nyní osmiletá spolupráce s prvními anglo-americkými novinami

„New-York Daily Tribune“¹⁵ si vyžádala mimořádné rozptýlení mých vědeckých studií, ježto se vlastním dopisováním do novin zabývám jen výjimečně. Avšak články o významných ekonomických událostech v Anglii a na kontinentě tvořily tak významnou část mých příspěvků, že jsem byl nucen seznamovat se blíž s praktickými podrobnostmi, které leží mimo oblast vlastní politické ekonomie jakožto vědy.

Tato skica o průběhu mých studií v oboru politické ekonomie má jen dokázat, že moje názory, ať už budou posuzovány jakkoli a ať se sebemeně shodují se zaujatými předsudky panujících tříd, jsou výsledkem svědomitého a dlouholetého bádání. U vchodu do vědy jako u vchodu do pekla musí však být vznesen požadavek:

Qui si convien lasciare ogni sospetto
Ogni viltà convien che qui sia morta.*

Karel Marx

V Londýně v lednu 1859

* Smysl těchto veršů z Dantovy „Božské komedie“ je asi takový:
Zde nutno zachovat si pevného ducha,
zde nebudíž rádcem strach.

(Pozn. red.)